

REGISTERBLAD

Namn och datum: H Öhrling (990218), Leif Göthe och Oskar Norrgrann (990220)

Område av riksintresse för naturvård i Västernorrlands län

Områdesnummer: 81. Y 60140

Områdesnamn: Norra Borgsjös rikområde

Kommun: Ånge kommun

Kartblad: 17 F NO, 17 G NV

Läge: 17F7J 3C0A

Area: ca 11 326 ha varav våtmark

Naturgeografisk region: 30a. Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden.

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 42 Ljungan

Agrara kulturlandskapsregioner: 15

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng

Riksvärde

Rikt topogent kärr	Flora
Sumpskog	Flora
Äng	Flora
Betad skog	
Vattendrag	Fauna

Värdeomdöme:

Kalkrikt område med ett stort antal rikkärr och extremrikkärr innehållande ett flertal exklusiva växter. Kombinationen sumpskog och kalkkärr bidrar till det mycket höga värdet. Området är mångformigt och synnerligen artrikt.

Vid Råabäcken (Nyänget) finns en fuktig ängsmark med drag av kalkfuktäng. En sällsynt naturtyp med mycket artrik flora.

Fäboden Granbodåsen är Medelpads enda mera omfattande, slätterhävdade fäbodbiotop - en tidigare vanlig, numera i stort sett försvunnen naturtyp. Mycket artrik hackslåttflora med bl a många rödlistade ängssvampar. Betad granskog omger den öppna vallen.

Harrån är vattensystem med liten mänsklig påverkan, vilket innebär att det kan betecknas som ett naturvatten. Vattendraget ingår i ett av utterns (sårbar) kärnområden och hyser ett reproducerande bestånd av flodpärlmussla (sårbar) i de övre delarna som tillhör de värdefullaste i regionen.

Flodkräfta (hänsynskrävande) och nattsländan *Hydropsyche saxonica* (hänsynskrävande) är andra rödlistade arter som finns också i vattendraget

Huvudkriterier:

- A. Områden med framstående exempel på landskapstyper eller naturtyper eller kombinationer av naturtyper, som särskilt väl visar landskapets utveckling samt processer och naturlig utveckling i olika ekologiska system såväl på land som i vatten
- B. Väsentligt opåverkade naturområden
- C. Områden med sällsynta naturtyper, hotade eller sårbara biotoper och arter
- D. Områden med mycket rik flora/fauna

Stödkriterier: storlek, mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, raritet

Förutsättningar för bevarande:

Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att hydrologin skyddas mot t ex dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. En del myrar är gamla slåttermysrar som håller på att växa igen varför vissa röjningsåtgärder kan behövas. Avverkning bör inte ske av de värdefullaste sumpskogarna. Skogsbruket måste iaktta särskild hänsyn i anslutning till enskilda växtlokaler.

Fortsatt slätter- och beteshävd är en förutsättning för att bevara värdena hos ängsmarker och betad skog.

Harrån bevaras i och återställs till ett så naturligt miljö tillstånd som möjligt.

- Vattenkvaliteten uppfyller fastställda miljö kvalitetsmål för naturvatten
- Ingen vattenreglering och inga dikningar
- En tillräckligt bred skyddszon av träd och annan vegetation sparas längs stranden.
- Inga inplanteringar av främmande arter eller fiskstammar.
- Inga fiskutsättningar med undantag för genetiskt material från ursprungsbestånd.
- Biotopvård utförs på ett sådant sätt att vattenbiotopen återställs till så naturliga förhållanden som möjligt.
- Onaturliga vandringshinder för fisk och andra organismer elimineras. Vägövergångar är utförda så att den utter kan passera obehindrat och att den naturliga botten i vattendraget bibehålls eller återställs.

Säkerställande: Granbodåsen är naturreservat (MB 7 kap 4) sedan 1993 och Ensillre kalkbarrskog sedan 1998 . För Harrån behöver klarläggas hur vattnekosystemet kan skyddas.

Områdets huvuddrag:

I norra Borgsjö socken finns ett större område som är kraftigt påverkad av den jämtländska kambrosilurberggrunden. Myrarna i området är till större delen rikkärr med ett stort antal exklusiva rikkärrarter som blodnycklar, axag, tagelstarr, huvudstarr och myrstarr. Andra sällsynta arter som guckusko, tvåblad, brudsporre, sumpnycklar och kransrams är allmänna i området.

Några av de intressantaste myrarna i området är Halmmyran, Halsta-Stormyran, Lombäck-Stormyran, våtmarkerna vid Vammen och Fällåsmysran. Även rika skogspartier med norna, skogsfru och finbräken förekommer. Detta gäller speciellt byarna Granboda och Ensillre.

Ängsmarken vid Råabäcken (Nyänget) är ca en hektar och består av högörtäng med inslag av mer lågvuxen vegetation med drag av kalkfuktäng. Mycket artrik flora med bl a älvväxing, fågelstarr, hårstarr, slätterblomma, rosettjungfrulin, brudsporre och blodnycklar.

Granbodåsens fåbodvall är högt belägen med utsikt över Ljungans dalgång. Den öppna vallen består av artrik hackslått med bl a fältgentiana, topplåsbräken (rödlistade arter), vanlig låsbräken, brudsporre, slätterfibbla, rosettjungfrulin, vårfingerört och späd ögontröst. Även ett stort antal rödlistade ängssvampar förekommer, t ex blå rödskivling och fager vaxskivling.

Harråns längd från länsgränsen till mynningen i Ljungan är cirka 17 km och ån faller 150 meter på denna sträcka. Avrinningsområdet är 121 km² och källflödena ligger inne i Jämtland. Sjöandelen är mycket liten, endast 0,5%. Vattendragens omgivning består till största delen av skogsmark men inslag av våtmarker och öppen mark finns. Öppen mark förekommer endast i de nedre delarna. I åns övre delar finns omfattande grustäkter. Harrån kan karakteriseras som en skogså med mycket näringsfattigt vatten med god till mycket god buffertkapacitet. Ån har tidigare utnyttjats hårt för flottning och användes mellan 1840 till 1940, det har funnits 17 flottningsdammar i ån. Det har vidare funnits minst 3 kvarnar och 2 sågverk i ån. Idag är ån relativt opåverkad och kan betecknas som ett naturvatten, dock bör ån inventeras på rester av tidigare verksamheter och återställas med hjälp av biologisk återställning. Fiskfaunan i ån består av öring, stensimpa och elritsa. Ån hyser ett väl fungerande flodpärlmusselbestånd och ingår i ett kärnområde för utter. I vattensystemet finns även nattsländan *Hydropsyche saxonica* och flodkräfta.

Anmärkningar: VMI-id: 17F8I01-02, 17F8J01-02. Ingrepp i dessa våtmarker: marginella, vägar, kraftledning, dikningar. Granbodåsen och Nyänget ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Ä-H-id: 60- 4, 60-6.

Referenser:

- Simonsson, P. 1979. Rikkärr i Borgsjö socken. Opublicerat. Länsstyrelsen i Västernorrlands län Naturvårdsverket, 1994: Myrskydsplan för Sverige. Solna.
- Länsstyrelsen i Västernorrland, 1994: Skyddsvärda våtmarker i Västernorrlands län. Härnösand.
- Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 1992: Ängs- och hagmarker i Västernorrlands län - del 1 Medelpad. Länsstyrelsen. Härnösand.
- Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.
- Lundqvist, P. 1979. Fåbodar - en specialinventering 1978. Länsstyrelsen i Västernorrlands län 1979:5.
- Viotti, A. 1986. Natur och kultur längs Ljungans dalgång. CeWeförlaget, Bjästa.
- Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 1993: Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden. Länsstyrelsen 1993:1. Härnösand.
- Ljungankommitten, 1986. Natur och kultur längs Ljungans dalgång.
- Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Sjö- och vattendragsinventering. Opubl.
- Wallin B C, 1982. De mindre vattendragen i Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Publ. 1982:4.